ئینسکلۆپیدیای

کورد و کوردستان

ئامادەکردنی: لیژنەیەک

بەرگی یەکەم

پێکخراوی زانست
بۆ باس و توێژینەوە
چاپی یەکەم- ٢٠١٨

33702

Preview sample - page 1 of 10 - Soran University Academic Digital Library

بەناوی خوای میهرەبانی بەخشندە

پێناسی کتێب

ناوی کتێب: **ئینسکلۆپیدیای کوردو کوردستان**

ئامادەکار: **لیژنەیەکی تایبەت**

دیزاینی ناوەرۆک: **عیماد عەبدولقادر**

تایپ: **ڕێکخراوی زانست**

هەڵەچنیی: **ئومێد محمەممەد ئەمین مصطفی**

تیراژی چاپ: **١٠٠٠ دانە**

نۆرەی چاپ: **یەکەم**

ساڵی چاپ: (٢٠١٨)ی زایینیی/ (٢٠٧١٧)ی کوردیی/ (١٤٣٩) کۆچیی

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان، ژمارە (١١٠٢)ی سپاردنی ساڵی (٢٠١٨)ی پێدراوە.

مافەکانی چاپکردنەوەو لێگرتنەوەو لێوەرگرتنی ئەم بەرهەمە پارێزراوە بۆ ڕێکخراوی زانست

جۆری خەتی ناوەرۆک:

خەتی کوردی: Ali_K_Sahifa | خەتی عەرەبی: Ali-A-Sahifa

ئەم کتێبە (٥٢٣) لاپەڕەو (٤٠٤٥) بڕگەو (٢٣٩٤٩) دێڕو (١١٤٤٣٢) وشەیە

Preview sample - page 2 of 10 - Soran University Academic Digital Library

پرۆژەی ئینسکلۆپیدیای کوردو کوردستان

١. پرۆژەیەکی مێژوویی زانستیی گشتگیرە، ڕووماڵی زانیارییە جوگرافیی‌و کۆمەڵایەتیی‌و کلتووریی‌و زمانەوانیی‌و سیاسییەکانی نەتەوەی (کورد)‌و جوگرافیای (کوردستان) دەکات.

٢. پرۆژەکە سەرتاسەری کوردستانی گەورە دەگرێتەوە.

٣. تا زانیاریی لەسەر نەتەوەی کوردو زمان‌و کلتوری کوردو جوگرافیای کوردستان بمێنێت، بەرگەکانی پرۆژەکە بەردەوام دەبن‌و درێژ دەبنەوە.

٤. بۆ ئەوەی پرۆژەکە دوا نەکەوێت، بەپێی ئامادەبوونی بابەت بۆ هەر بەرگێک، بەم قەبارەیەی کە لەبەردەستی خوێنەردایە، ئەو بەرگە چاپ دەکرێت. هەر بابەتێک لە بەرگی بەردەستی خوێنەردا نەبوو، دەکرێ لە بەرگێکی تری ئەم ئینسکلۆپیدیایەدا هەبێت.

٥. لە هەموو بەرگێکدا –بەپێی ڕیزبەندیی پیتە کوردییەکان– لە سێ بەشدا بابەت دانراون، لە سەرەتایشەوە پێڕستێك دانراوە، تا بە ئاسانیی بە پێی پیت، بابەتی خوازیار بدۆزرێتەوە.

٦. سەرپەرشتیارانی پرۆژەکە لە (ڕێکخراوی زانست) بە سوپاسەوە ئامادەی وەرگرتنی هەر ڕەخنەوتێبینییەکن لەسەر ئەم بەرگە، بۆ ئەوەی لە بەرگەکانی تردا ڕەچاویان بکەن.

٧. هەروەها سەرپەرشتیارانی پرۆژەکە ئامادەی وەرگرتنی هەر زانیاریی‌و بابەتێکی نوێن، لە هەر کەسێك ئامادەی بەشداریکردنی هەبێت، بەو ڕێکارو مەرجانەی بۆ پرۆژەکە دانراون.

ناونیشانی پەیوەندیی کردن:

هەرێمی کوردستان، سلێمانی، تەلاری ئازادیی مۆڵ،

نهۆمی سێ، شوقەی ژمارە (١٨) ، ڕێکخراوی زانست.

ژمارەی تەلەفون: (٠٠٩٦٤٧٥٠١١٢٤٤٢١)

ناونیشانی ئەلیکترۆنیی ڕێکخراوی زانست:

rekxrawyzanist@jmail

Preview sample - page 3 of 10 - Soran University Academic Digital Library

سەرپەرشتیاری گشتیی پرۆژە

د. عومەر عەبدولعەزیز

بەشدارانی ئەم بەرگە:

- د. عومەر عەبدولعەزیز بەهادین
- د. ئاراس محەممەد صالّح
- د. عەدنان عەبدولقادر هەورامانی
- عبد الله ئەحمەد، ئەحمەدئاوایی
- عەبدولجەببار قەرەداغی
- کەمال گولّپی
- بەهرە عبد الله حەمە تەوفیق
- نەبەز هەورامی
- محەممەد شێخ حەسەن
- صەلاحەدین عەباسی
- ئەحمەد قادری
- ڕێبوار عەلی چەلەبی
- عەقیل سەعید وەیسی

ئامادەکارانی ئەم بەرگە:

- د. عومەر عەبدولعەزیز
- د. ئاراس محەممەد صالّح
- د. عەدنان عەبدولقادر هەورامانی
- عبد الله ئەحمەد، ئەحمەدئاوایی
- ئومێد محەممەد ئەمین مصطفی

Preview sample - page 4 of 10 - Soran University Academic Digital Library

پێڕستی ناونیشانەکان

بە پێی ڕیزبەندیی ئەلفبێی کوردیی

ناونیشانەکان

لاپەڕە

پێشەکی و شێوەنامەی ئینسکلۆپیدیای کوردو کوردوستان ١١

بەشی یەکەم/ ژیاننامەی چەند کەسایەتییەك ٢١

١. ئەحمەد ئیبراهیم، ئیبن خەلەکان ٢٣

٢. ئەحمەد ئیسماعیل ڕامیز ٢٥

٣. ئەحمەد دینەوەریی ٢٨

٤. ئەحمەد ڕەحیم (مەلا ئەحمەدی ڕەش) ٢٩

٥. ئەحمەد گۆرانی ٣٢

٦. ئەحمەد موحەممەد عەبدوڵڵا (مەلا شێخ ئەحمەدی ئەحمەدئاوا) ٣٥

٧. ئەحمەد مەحمود موفتی زادە ٣٨

٨. ئەحمەد عبد الرحمن نۆتشی ٤٨

٩. ئەحمەد عەلی فەوزی ٥٠

١٠. ئەمجەد زەهاوی ٥٣

١١. ئەمین شێخ عەلادین نەقشبەندی ٥٦

١٢. ئیبراهیم حەسەن شارەزووریی گۆرانی ٦٠

١٣. ئیدریس بتلیسی ٦٢

١٤. ئیسمایل ئاغا، (سمکۆی شکاك) ٧٠

١٥. بابا عەلی تەکیێ ٧١

١٦. بابەشێخی ئەڵمانە ٧٤

Preview sample - page 5 of 10 - Soran University Academic Digital Library

١٧. باقری شێخ حوسەینی بالك (مەلا باقری بالك)..... ٧٧

١٨. بەدرخانییەکان..... ٨٢

١٩. بەهادین بیارەیی (مەلا بەهای بیارە)..... ٩٢

٢٠. تەوفیق بەگ (پیرەمێرد)..... ١٠٢

٢١. جابانی کوردیی، یاوەری پێغەمبەر (ﷺ)..... ١٠٥

٢٢. جوەیریە مەکاری..... ١٠٨

٢٣. جەلالەددین عەلی گولەنبەری (خورمالّی)..... ١١٠

٢٤. حەسەنی ئامێدی..... ١١١

٢٥. حەسەنی بەرزنجی (شێخ حەسەنی گلّەزەردە)..... ١١٢

٢٦. حەمزەی ئیمام موسی..... ١١٨

٢٧. حەمزە موکسی..... ١٢٠

٢٨. حەمەمینی غەفاریی، پایگەلانی..... ١٢٤

٢٩. حەمەمین مەحمودی دەرەی مەڕ..... ١٢٦

٣٠. حوسەینی مەجدی..... ١٢٨

٣١. خالیدی نەقشبەندیی (مەولانا خالید) ١٢٨

٣٢. خدری ئەحمەد شاوەیس (نالی شاعر)..... ١٣٢

٣٣. خەلیل خەیالی مۆتکی..... ١٣٧

٣٤. ڕەزا تالەبانی (شێخ ڕەزای شاعیر)..... ١٤٠

٣٥. سەعید پیران..... ١٤٢

٣٦. سەعید نورسی..... ١٥٢

٣٧. شەریف پاشای خەندان..... ١٥٨

٣٨. عادیلە خانم، (هاوسەری وەسمان پاشای جاف)..... ١٦٨

٣٩. عەبدوڕەحمان زەبیحی (عولەما)..... ١٧٢

٤٠. عەبدوڕەحمان کۆڵ (مەلا عبد الرحمن داربەڕوولەیی)..... ١٧٤

Preview sample - page 6 of 10 - Soran University Academic Digital Library

٤١. عەبدوڕەحیم تاوگۆزیی (مەولەوی)..... ١٧٧
٤٢. عەبدوڕەحیم چرۆستانی..... ١٨١
٤٣. عەبدوڕەحیم میرزا پەرخیی..... ١٨٤
٤٤. عەبدوڕەحیم هەکاری..... ١٨٦
٤٥. عەبدولعەزیز هەکاری ١٨٧
٤٦. عەبدوڵڵا ئەحمەدیان ١٨٨
٤٧. عەبدوڵڵا بێتووشی..... ١٩٤
٤٨. عەبدوڵڵا خەرپانەیی..... ٢٠٠
٤٩. عەلادین سەجادی..... ٢٠٢
٥٠. عوبەیدوڵڵا نەهری ٢٠٣
٥١. عوسمان سیراجەدین (شێخ عوسمانی نەقشبەندیی یەکەم)..... ٢٠٧
٥٢. عوسمان عەبدوڕەحان (ئیبن صەلاحی شارەزوری)..... ٢١١
٥٣. عوسمان محەممەد پاشا (وەسمان پاشای جاف)..... ٢١٤
٥٤. عومەر ئیبنولقەرەداغیی..... ٢١٨
٥٥. مەحمودی حەفید (شێخ مەحمود، مەلیکی کوردستان)..... ٢٢٢
٥٦. مەعروف جیاووك..... ٢٣٦
٥٧. مەولانا گوشایشی هەورامان..... ٢٤٠
٥٨. محەممەد ئەمینی شیخ الإسلامی (هێمنی شاعیر)..... ٢٤١
٥٩. محەممەد (ئیبنونادەم)ی بالەکی..... ٢٤٣
٦٠. محەممەد جەلی زادە (مەلای گەورەی کۆیە)..... ٢٤٥
٦١. محەممەدی خاڵ..... ٢٥٢
٦٢. محەممەد زاهدی مەدەنی (پیرخدری شاهۆ)..... ٢٦٠
٦٣. محەممەد شەفیق ئەرواسی..... ٢٦٢
٦٤. محەممەد عەلی قازی (پێشەوا قازی محەممەد) ٢٦٣

Preview sample - page 7 of 10 - Soran University Academic Digital Library

٦٥. محەممەد قزڵجەبی..... ٢٧٠
٦٦. مستەفا صەفوەت..... ٢٨٨
٦٧. میرحاجی ئاکرێیی..... ٢٩٠
٦٨. ناصر سوبحانی..... ٢٩١
٦٩. نورەددین موفتی..... ٢٩٩
٧٠. نەجیب قەرەداخی..... ٣٠٢

بەشی دووەم/ چەند شوێن و ناوچەیەکی کوردستان ٣٠٥

١. ئەحمەد ئاوا ٣٠٧
٢. بازیان..... ٣٠٨
٣. بانە..... ٣١٣
٤. بەردێ..... ٣١٦
٥. بەڵخەی هەورامان..... ٣١٧
٦. پەرلەمانی کوردستان..... ٣١٩
٧. جافەران..... ٣٢٧
٨. چاڵدیران..... ٣٢٨
٩. چەمی سمۆر..... ٣٢٩
١٠. خورماڵ، (گوڵعەنبەر)..... ٣٣٠
١١. دزاوەر..... ٣٣٧
١٢. زەڵم..... ٣٣٩
١٣. کەڵەیم..... ٣٤٢
١٤. کەڵۆش..... ٣٤٣
١٥. گوڵپ..... ٣٤٤
١٦. مەهاباد (سابڵاخ) ٣٤٧
١٧. هەڵەبجە..... ٣٥٣

Preview sample - page 8 of 10 - Soran University Academic Digital Library

١٨. هەورامان..... ٣٥٧

بەشی سێیەم/ چەند لایەنێك لە زمان و کلتورو ئەدەب، ئاین و ئاینزا، سیاسەت و کاری رێکخراوەیی کوردیی..... ٣٦٥

١. ئەلفبێو رێنوسی کوردیی..... ٣٦٧
٢. ئیتتیحادی محەممەدی (جەمعییەت)، ئەستەمبوڵ، (١٩٠٩ز)..... ٣٨٦
٣. تەشکیلاتی ئیجتیماعییە (جەمعییەت)..... ٣٨٩
٤. تەعالی ژنانی کورد (جەمعییەت)..... ٣٩١
٥. تەعالی کوردستان (جەمعییەت)..... ٣٩٥
٦. تەعاونو تەرەققی کورد (جەمعییەت)..... ٣٩٩
٧. جڤاتا هێڤی فەقێیێ کوردان، (١٩١٠ز)، کۆمەڵەی هیوا..... ٤٠٥
٨. حزبی ئیسلامیی کورد، هەڵەبجە، (١٩٣٣ز)..... ٤١٢
٩. حوجرە، (حوجرەی مزگەوت)..... ٤١٩
١٠. خۆیی بوون (جەمعییەت)..... ٤٢٥
١١. زەردەشتیی..... ٤٢٨
١٢. ژێ. کاف (رێکخراوی ژیانەوەی کورد)..... ٤٣١
١٣. سوختە..... ٤٤٤
١٤. شەڕی دەربەندی ئەشکەوەڵ..... ٤٤٦
١٥. فەقێ..... ٤٤٩
١٦. قادریی (تەریقەتی قادریی)..... ٤٥٤
١٧. کاکەیی (ئەهلی حەق)..... ٤٦٠
١٨. کوردستان (یەکەم ڕۆژنامەی کوردیی)..... ٤٦٧
١٩. کورد (نەتەوەی کورد)..... ٤٧١
٢٠. کۆماری کوردستان..... ٤٧٦

Preview sample - page 9 of 10 - Soran University Academic Digital Library

٢١. مزگەوت لە کوردستان ٤٨٩
٢٢. موستەعیی ٤٩٥
٢٣. نەشری مەعاریفی کورد، (جەمعییەت)، (١٩٠٨ز) ٤٩٧
٢٤. نەقشبەندیی (تەریقەت) ٤٩٨
٢٥. مەقە (بزوتنەوەی مەقە) ٥٠٤
٢٦. یەزیدیی و یەزیدییەکان ٥٠٧
کۆتایی ٥٢٣

Preview sample - page 10 of 10 - Soran University Academic Digital Library